

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16/1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя

31 серпня 2023 р., протокол № 11

Голова Вченої ради

Оксана ЧЕРНИШ

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»

спеціальності 053 «Психологія»

освітньо-професійна програма «Юридична психологія»

факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя

кафедра психології та соціального забезпечення

Схвалено на засіданні кафедри психології та соціального забезпечення 28 серпня 2023 р., протокол № 7

В.о. завідувача кафедри психології та соціального забезпечення

 Марина ОКСЮТОВИЧ

Гарант освітньо-професійної програми

 Андрій ПАВЛІЧЕНКО

Житомир
2023 -2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16/2

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою атестації здобувачів вищої освіти є перевірка у студентів на базі отриманих у ЗВО теоретичних знань, професійних вмінь і навичок з теорії і практики психології, компетентностей, необхідних для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної психологічної діяльності.

Програма атестації зі спеціальності 053 «Психологія» освітньо-професійної програми «Юридична психологія» складена на основі навчальних програм практичного спрямування у сфері психології, а саме: «Юридична психологія», «Реабілітаційна психологія», «Кримінальна психологія», «Психологія девіантної поведінки», «Судова психологія».

Основна мета атестаційного екзамену полягає у визначенні відповідності професійної підготовки випускників спеціальності 053 «Психологія» до освітньої характеристики та рівня їх готовності до самостійної психологічної діяльності і якості засвоєння програм з вищезазначених курсів.

Екзамен проводиться в усній формі за екзаменаційними білетами (форма – дистанційна). Білети готуються у відповідності до розміщеної нижче програми підготовки. Кожен білет містить 2 теоретичних питання, ситуативну вправу та тести у кількості 5 запитань з 5-ма варіантами відповіді кожний. Завдання готуються профільними викладачами.

Для встановлення відповідності екзаменаційних білетів програмі підготовки допускається зовнішнє рецензування.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16/3

Перелік компетентностей, які мають бути перевірені під час атестаційного екзамену

№	Компетентності	
1	<i>Інтегральна</i>	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.
2	<i>Загальні</i>	ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
3	<i>Спеціальні</i>	СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ. СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації. СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. СК12. Здатність надати експертну оцінку психологічним подіям та процесам.
4	<i>Програмні результати навчання</i>	РН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. РН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. РН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16/4

	<p>для вирішення професійних завдань.</p> <p>РН4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.</p> <p>РН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.</p> <p>РН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.</p> <p>РН11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.</p> <p>РН12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.</p> <p>РН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.</p> <p>РН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.</p> <p>РН19. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності та формулювати психологічний висновок на основі психодіагностичного обстеження.</p>
--	--

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16/5

Програма підготовки блоку «Юридична психологія»

Тема 1. Предмет та завдання юридичної психології

Система юридичної психології. Зв'язок юридичної психології з іншими науками. Історія розвитку юридичної психології. Становлення юридичної психології як самостійної науки. Сучасний стан юридичної психології як науки. Перспективи розвитку юридичної психології. Система методів юридичної психології. Загальна характеристика методології юридичної психології. Конкретні методи психолого-юридичних досліджень. Соціально-психологічні методи виправлення правопорушника.

Напрями юридичної психології (кримінальна психологія, психологія процесуальної і непроцесуальної діяльності, пенітенціарна психологія, правова психологія, судова психологія, судово-психологічна експертиза).

Тема 2. Юридична психологія і правова культура особистості та суспільства

Юридична психологія і правова культура особистості та суспільства. Правова свідомість. Правова культура суспільства. Структура та зміст правової культури суспільства. Правосвідомість особистості. Функції правосвідомості. Правокультурна особистість.

Тема 3. Психологічна характеристика юридичної діяльності

Психологічна структура юридичної діяльності. Психологія особистості і діяльності. Особистісний підхід в психології. Психологічні особливості юридичної діяльності. Емоційно-вольові процеси і стани. Пам'ять. Поведінка людини в конфліктних ситуаціях. Особистість і структура її психічних властивостей. Темперамент. Поняття і структура характеру. Соціально-психологічні аспекти юридичної діяльності. Поняття і структура діяльності.

Тема 4. Правова психологія

Психологічні аспекти правової соціалізації особистості. Психологічна характеристика правосвідомості. Психологічні умови дієвості правових норм. Методологічні принципи вивчення психіки учасників судочинства. Психологічні методи наукового пізнання, що застосовуються в кримінальному та цивільному процесі.

Тема 5. Психологія злочину та злочинної поведінки

Психологічна структура злочину. Мотивація здійснення злочинів. Психологічні механізми вчинення умисного злочину. Психологічні особливості окремих видів злочинів. Психологічні наслідки злочину. Психологічні стани особистості у процесі вчинення злочину. Психологія злочинної поведінки та механізми її формування. Нормативна регуляція поведінки та її вплив на поведінку особистості. Соціальні норми. Нормативні системи та їх основні види: право, мораль, звичаї та традиції. Соціальна та асоціальна поведінка. Психологічні аспекти правової поведінки. Психологічна характеристика

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16/6

девіантної та делінквентної поведінки особистості. Основні групи чинників, що впливають на протиправну поведінку. Психологічні причини злочинної поведінки.

Тема 6. Кримінальна психологія

Поняття особистості злочинця та основні детермінанти її формування.

Психологія особистості злочинця. Класифікація злочинних типів. Психологія окремих категорій злочинців. Соціально-демографічна характеристика особистості злочинця. Психологія організованої злочинності. Психологія особистості терориста.

Тема 7. Судова психологія

Загальна характеристика судової діяльності. Пізнавальна діяльність судді. Структура конструктивної діяльності судді. Комунікативна діяльність судді. Психологічні засоби ефективного впливу на підсудного. Виховна діяльність суду. Психологічні особливості судового допиту (обвинуваченого, потерпілого, свідка). Психологія судової суперечки. Психологічні особливості винесення вироку та мета покарання.

Тема 8. Психологічні особливості особистості потерпілого.

Психологічна характеристика потерпілого, аспекти вивчення його особистості. Психологічні аспекти впливу злочину на особистість потерпілого на формування його показань. Методика вивчення особистості потерпілого. Показання потерпілого як джерело доказів. Факти потерпілого як джерело доказів. Фактори необ'єктивних показань потерпілих, їх причини.

Тема 9. Пенітенціарна психологія

Сутність пенітенціарної психології. Основні напрямки дослідження у галузі пенітенціарної психології. Метод спостереження, метод бесіди, метод незалежних характеристик, метод анкетування, метод аналізу результатів діяльності стосовно цілей пенітенціарної психології. Методи впливу на особу засудженого в установах виконання покарань: метод переконання, метод навіювання, метод передання інформації, метод регулювання психічних спілкувань, метод примушування.

Колективи засуджених та їх психологічна характеристика. Групи з позитивною спрямованістю, групи з невизначеною спрямованістю, групи з негативною спрямованістю. Мікроколективи (неформальні мікрогрупи). Вплив соціалізації на особу. Психологія тюремного побуту. Стигматизація. Психологічні основи ресоціалізації засуджених.

Тема 10. Індивідуально-психологічні характеристики особистості, їх психолого-правова оцінка

Поняття темпераменту. Його вплив на поведінку суб'єктів правозастосовчої діяльності. Класифікація типів темпераменту. Поняття характеру. Фактори формування характеру. Поняття акцентуації характеру. Типи акцентуацій. Воля в структурі характеру особистості; психолого-правова оцінка воле виявлення учасників судочинства. Спрямованість, мотиваційна сфера в структурі особистості суб'єктів кримінального та цивільного процесу.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16/7

Тема 11. Вищі форми психічного відображення в структурі особистості суб'єктів юридичної сфери

Свідомість, розуміння, їх психолого-правова оцінка у кримінальному та цивільному праві. Мислення, інтелект; їх значення при оцінці свідомості учасників судочинства. Уява, її роль у мисленні, свідомості особистості. Пам'ять, її закономірності у судочинстві.

Тема 12. Психолого-правова характеристика та оцінка психічних станів і процесів особистості

Емоції, почуття як специфічна форма психічного відображення. Загальне уявлення про емоції, почуття, психічних станах. Стани психічної напруженості, їх роль і значення в кримінальному та цивільному процесі. Стрес, фрустрація, посттравматичні стресові стани; їх психолого-правова оцінка. Афект, його кримінально-правове значення. Психічні і моральні страждання.

Інформаційні джерела блоку

1. Кацавець Р. Кримінальна психологія. Навч. посібник. Друге видання, доповнене. Київ: Алерта, 2022. – 152 с.
2. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / [А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.] ; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2020. – 428 с.
3. Кулакевич Т.В. Практикум з психології Курс лекцій. / Т.В. Кулакевич. – К.: КиМУ, 2019. -247 с.
4. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. – Одеса : Екологія, 2019. – 456 с.
5. Юридична психологія : навчально-методичний посібник / Г. В. Мухіна ; за заг. ред. В. М. Бесчастного.– Київ: ВД «Дакор», 2019. – 236 с.

Програма підготовки блоку «Реабілітаційна психологія»

Тема 1. Реабілітаційна психологія, теоретичні основи.

Сутність поняття реабілітація. Предмет, мета та завдання курсу. Концептуальні основи розробки проблеми впливу стресу на особистість у психології та інших науках. Співвідношення понять «психологічна реабілітація» та «реабілітаційна психологія», їх специфіка. Функції, структура, види та допомоги.

Тема 2. Хвороби залежності та реабілітаційні психологічні технології.

Сутність і причини хвороб залежності. Визначення понять: наркоманія, залежність, зловживання. Ознаки залежності. Види (класи) психотропних субстанцій. Умови виникнення залежності. Взаємовідносини : людина – наркотик – оточення. Поширеність залежностей. Наслідки зловживання і залежності від споживання психотропних речовин: психічні зміни, соціальні

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16/8

наслідки. Лікування залежностей. Лікувальні фази. Лікувальні установи. профілактичні (превентивні) заходи.

Тема 3. Передумови розвитку та особливості протікання ПТСР.

Стадії реагування на травматичний стрес. Дисоціація, як характерний захисний механізм у випадку травматизації. Визначення та узагальнення умов переживання гострого стресового розладу. Відмінності протікання гострої стресової реакції та посттравматичного стресового розладу. Принципи первинної психологічної допомоги. Основні положення та цілі екстремальної психологічної інтервенції у випадку гострої стресової реакції

Тема 4. Кризові стани і психологічна допомога при них.

Афективні розлади. Суїцидальність. Психотерапевтичний супровід суїцидентів. Структура мотивів суїцидального поведіння. Самогубство, убивство. Освіта, профілактика, раннє розпізнавання. Група ризику. Частота суїцидальних спроб. Суїцид і судовий розгляд. Психолог, психотерапевт, психіатр – консультант. Процес консультування. Пацієнт, хірург, медичний психолог, психіатр. Підхід доумираючого. Біль і лікування болю. Психотерапія при кризових станах. Перша допомога при психіатричних, невідкладних випадках. Депресивні синдроми. Депресивні захворювання. Діагностика. Депресивні реакції особистості. Соціотерапія і заходи для створення психотерапевтичного середовища

Тема 5. Основні принципи психотерапії ПТСР.

Загальні принципи психотерапії ПТСР. Когнітивно-поведінкова психотерапія в психопрофілактиці та психотерапії ПТСР. Психоаналіз в психопрофілактиці та психотерапії ПТСР. Місце та роль екзистенційного напрямку психотерапії в роботі із ПТСР.

Тема 6. Психотравмуючі події. Особливості реабілітації.

Відмінності та особливості надання психологічної реабілітації особам з ПТСР після психотравмуючих подій(бойові дії, катастрофи, терористичні акти, насильницькі дії, згвалтування, розлучення, втрата, хірургічне втручання, звільнення, ДТП та інші).

Тема 7. Загальні принципи психологічної реабілітації постраждалих у надзвичайних та екстремальних ситуаціях.

Реабілітаційні заходи, проведені з людьми, що постраждали при стихійних лихах, аваріях, катастрофах, воєнних діях і т.д. Індивідуальна та групова психотерапія, гештальт-терапія, КПТ, логотерапія.

Тема 8. Реабілітаційна психологічна допомога при неврозах.

Основні види неврозів: істеричний, неврастенічний, невроз нав'язливих станів. Теоретичне обґрунтування виникнення та розвитку невротичних станів. Прояви істеричного, неврастенічного та обсесивно – копульсивного неврозів. Психотерапевтичні методи лікування спілкування істеричного неврозу з позицій психодинамічного напрямку: гіпноз, навіювання, психоаналіз. Неврастенічний та обсесивно – копульсивний неврози, їх лікування: гештальт терапія,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16/9

короткострокова психотерапія, психодрама, нейролінгвістичне програмування, тілесно – орієнтована психотерапія.

Тема 9. Реабілітаційна психологічна допомога при психозах.

Мета і методи реабілітаційної роботи з людьми, що страждають психічними порушеннями. Соціальна реабілітація. Психологи в психіатричній клініці. Метаболічні, ендокринні і післяопераційні психічні розлади. Психотерапія. Психічні розлади при епілепсії. Особистість хворих епілепсією. Психози при вагітності й у післяпологовий період. Психологія вагітності і післяпологового періоду.

Тема 10. Реабілітаційна психологічна допомога при психосоматичних захворюваннях.

Аспекти розвитку психосоматичних розладів. Характеристика психологічних факторів, виникнення психосоматичних захворювань та їх психологічні прояви. Психологічні методи лікування розладів серцево – судинної та ендокринної системи, органів дихання та травлення. Психотерапевтичні методики : тілесно – орієнтована психотерапія, КПТ, гештальт-терапія, СПТ.

Тема 11. Особливості травматичного стресу та посттравматичного розладу у дітей.

Визначення особливостей переживання травматичного стресу дітьми. Відмінності у симптоматиці ПТСР у дітей та дорослих. Використання методичного матеріалу у психологічній реабілітації посттравматичних розладів у дітей. Особливості реабілітації, труднощі під час реабілітаційного процесу. Профілактичні заходи.

Тема 12. Психологічна допомога під час горювання.

Горе як природна реакція на втрату. Особливості процесу горювання. Психологічна допомога у випадку важкої втрати. Особливості дитячого горювання.

Тема 13. Принципи ненасильницького спілкування та вирішення конфліктів у реабілітаційному процесі.

Становлення методу ненасильницького спілкування. Сфери практичного застосування методів ненасильницького спілкування. Особливості практичного застосування методів ненасильницького спілкування. Метод «Рівний-рівному» у взаємодії учасників груп підтримки та груп взаємодопомоги.

Інформаційні джерела блоку

1. Вебер Т. Травмафокус. Спеціалізований психотерапевтичний метод для роботи зі стресом, травмою та хронічним болем. Харків: Літера Нова, 2020. – 164 с.
2. Волінн М. Це почалося не з тебе. Як успадкована родинна травма формує нас і як розірвати це коло. – Х. : Віват, 2023. – 288 с.
3. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: «Vivat», 2019. 512 с.
4. Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Олійник В.О., Хоружий С.М., Ларіонов С.О., Сириця М.В. Особливості надання психологічної допомоги

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16/10

військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей цивільними психологами : метод. посіб. К. : 7БЦ, 2023. – 175 с.

5. Колк ван дер Б. Тіло веде лік. Як лишити психотравму в минулому. – Х. : Віват, 2023. – 624 с.

6. Комарек С. Тіло, душа та їхнє спасіння або Нариси про здоров'я, нездоров'я і психосоматику. Львів. – Априорі, 2021. – 232 с.

7. Корб А. У пастці депресії. Як подолати тривожність і радіти життю. Київ, 2019. 216 с.

8. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. – Київ, 2018. – 208 с.

9. Поліщук С. А. Методичний довідник з психодіагностики: навчально-методичний посібник. Суми: Університетська книга, 2020. – 442 с.

10. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій: практичний посібник / за наук. ред. Т. М. Титаренко / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2019. – 220 с.

11. Технології психотерапевтичної допомоги постраждалим у подоланні проявів посттравматичного стресового розладу: монографія / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос [та ін.] ; за ред. З. Г. Кісарчук. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2020. – 178 с.

Програма підготовки блоку «Кримінальна психологія»

Тема 1. Поняття кримінальної психології як науки

Вступ, предмет та завдання кримінальної психології. Структурні складові частини її системи та методи. Історія розвитку кримінальної психології. Злочинність як кримінально психологічне явище.

Тема 2. Агресія і злочинність

Поняття агресії та теорії її походження. Чинники, що провокують агресивну поведінку. Мотивація злочинної агресії. Шляхи нейтралізації агресії.

Тема 3. Аналіз предмету дослідження кримінальної психології

Визначення найбільш характерних психологічних типів злочинців. Аналіз психологічного портрету особи злочинця. Індивідуальні відмінності особи злочинця.

Тема 4. Масові форми поведінки людей і злочинність

Поняття масових форм поведінки людей та їх різновиди. Умови трансформації масових скупчень у агресивний натовп. Динаміка масових настроїв та етапи розвитку натовпу. Психологічні особливості діяльності правоохоронних органів при масових заворушеннях.

Тема 5. Психологія особистості правопорушника

Поняття особистості правопорушника і класифікація осіб, які вчинили злочин. Психологічна характеристика різних типів злочинців. Психологічна

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16/ 11

характеристика процесу формування особистості правопорушника. Етапи формування злочинної поведінки.

Тема 6. Психологія особистості потерпілого

Віктимологія. Віктимна характеристика особи. Класифікація потерпілих. Психологічний аналіз показань потерпілого. Профілактика віктимності.

Тема 7. Психологія злочинних груп

Поняття злочинної групи та її кваліфікаційні ознаки. Закономірності формування і розвитку злочинних груп. Різновиди злочинних груп. Психологія організованої злочинності.

Тема 8. Психологія злочинності неповнолітніх

Загальні психологічні особливості неповнолітніх. Детермінанти злочинної поведінки неповнолітніх. Типові ознаки та психологічні особливості неповнолітніх злочинців. Типологія і структурні особливості злочинних груп неповнолітніх.

Інформаційні джерела блоку

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: «Vivat», 2019. 512 с.
2. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 388 с.
3. Кацавець Р. Кримінальна психологія. Навч. посібник. Друге видання, доповнене. Київ: Алерта, 2022. – 152 с.
4. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / [А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.] ; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2020. – 428 с.
5. Магдисюк Л. І. Практикум психологічного консультування в юридичній сфері : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III–IV рівнів акредитації / Людмила Іванівна Магдисюк, Раїса Петрівна Федоренко. – Луцьк : Вежа-Друк, 2019. – 320 с.

Програма підготовки блоку «Психологія девіантної поведінки»

Тема 1. Поведінкова норма, патологія, девіації.

Поняття про поведінкову норму, патологію і девіації. Підходи до оцінки поведінкової норми, патології і девіацій: соціальний, психологічний, психіатричний, етнокультурний, віковий, гендерний, професійний, феноменологічний.

Тема 2. Структура індивідуальності.

Темпераментна збалансованість. Гармонійність характеру. Порівняльна характеристика гармонійних і дисгармонійних рис характеру. Психологія гармонійної і нормативної поведінки.

Тема 3. Поняття про девіантну поведінку.

Відхилення поведінки від соціальних і моральних норм. Специфічні ознаки девіантної поведінки. Психологічні прояви девіантної поведінки особистості у

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16/ 12

сфері найбільш значущих соціальних відносин, у сфері міжособистісних стосунків, у ставленні до себе (на рівні самоповаги, самооцінки і рівня домагань).

Тема 4. Види девіантної поведінки.

Загальна характеристика видів девіантної поведінки: антисоціальна (деліквентна (протиправна) і кримінальна (злочинна), аморальна, аутодеструктивна (адиктивна, віктимна, фанатична, суїцидальна).

Тема 5. Соціально-психологічні чинники девіантної поведінки.

Соціальні чинники. Соціально-психологічні чинники девіантної поведінки. Педагогічні чинники. Індивідуально-психологічні чинники девіантної поведінки особистості. Роль сім'ї у становленні і закріпленні девіантної поведінки особистості. Стилї сімейного виховання, що сприяють відхиленням у поведінці. Наявність угруповань однолітків з негативною спрямованістю як чинник девіантної поведінки. Роль ЗМІ у виникненні девіантної поведінки особистості. Педагогічна некомпетентність батьків, вихователів, педагогів. Неадекватна самооцінка і рівень домагань, підвищений рівень тривожності, агресивність, сором'язливість, морально деформовані і протиправні ціннісні орієнтації як причини відхилень у поведінці.

Тема 6. Гендерні особливості девіантної поведінки.

Гендерні особливості девіантної поведінки особистості та їх чинники. Неадекватне статеве виховання в сім'ї, неадекватні гендерні стереотипи, відсутність гендерної просвіти, як чинники девіацій в поведінці особистості. Аналіз гендерних стилів поведінки: зовнішність і стиль в одязі, манера поведінки (міміка, жести, хода), манера спілкування, стиль взаємодії в сім'ї, стиль взаємодії в суспільстві, стиль сексуальної активності. Чоловічі і жіночий стереотипи: маскуліність, фемінність.

Тема 7. Девіації у дошкільному віці.

Особливості виникнення спротиву виховним впливам у дошкільному віці: несприятливий стиль і умови сімейного виховання, дефіцит спілкування з батьками та однолітками тощо. Шкільна дезадаптація, відсутність навичок взаємодії із соціумом як передумови девіантної поведінки молодшого школяра.

Тема 8. Девіації у підлітковому віці.

Вікові особливості становлення особистості підлітка та їх вплив на відхилення в поведінці. Особистісні відхилення у підлітковому віці (синдром відчуження, реалізація, деперсоналізація, депресія, дисморфофобія) та їх вплив на відхилення в поведінці підлітків.

Тема 9. Адиктивні види девіантної поведінки.

Алкогольне uzалежнення як адиктивний вид девіантної поведінки. Алкогольний синдром плоду. Наркотичне uzалежнення як адиктивний вид девіантної поведінки. Види наркотиків. Вид девіантної поведінки, що базується

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16/ 13

на гіперздібностях. Зловживання речовинами, які викликають стан зміненої психічної діяльності.

Тема 10. Аутоагресивна поведінка.

Агресивна поведінка. Аутоагресивна поведінка. Суїцидальна поведінка як адиктивний вид девіантної поведінки. Типи суїцидів. Теорії суїциду. Патохарактерологічний вид девіантної поведінки. Психопатологічний вид девіантної поведінки.

Тема 11. Порушення поведінки особистості.

Порушення харчової поведінки: нервова анорексія, нервова булемія та ін. Сексуальні девіації і перверзії. Психологічні і психопатологічні захоплення. Характерологічні і патохарактерологічні реакції і розлади особистості. Комунікативні девіації.

Тема 12. Девіантна поведінка у соматично хворих.

Параметри на основі яких діагностується і формується психологічне відношення до хвороби: ймовірність летального кінця, ймовірність інвалідизації і хроніфікації, больова характеристика хвороби, соціальна значимість хвороби і традиційне відношення до хворих у мікросоціумі, вплив хвороби на сімейну і сексуальну сферу, вплив хвороби на сферу розваг і інтересів. Онкологічний процес у психічній діяльності. П'ять фаз реагування на злоякісні новоутворення: анозогнозична, дисфорична ауто сугестивна, депресивна і апатична.

Тема 13. Психологічна діагностика девіантної поведінки особистості.

Принципи психологічної діагностики девіантної поведінки особистості: системний підхід, індивідуальний підхід, прогностичність тощо.

Стадії діагностики: попередня стадія, стадія уточнення, заключна.

Особливості спостереження. Схема спостереження за проявами девіантної поведінки особистості («Карта спостережень» Д. Стотта). Опитування як вільне інтерв'ю. Опитувальник діагностики агресивних та ворожих реакцій людини Басса-Дарки. Опитувальник діагностики акцентуацій характеру Х. Шмішека. Самооцінка депресії. Самооцінка типового сімейного стану. Проективні методики: «Неіснуюча тварина», «Дім, дерево, будинок», «Намалюй людину», «Малюнок сім'ї». Соціометричні методики. Метод незалежних характеристик (комплексна експрес-діагностика соціально-педагогічної занедбаності дітей Р. Овчарова).

Тема 14. Профілактика девіантної поведінки особистості.

Системний підхід до профілактики девіантної поведінки особистості. Соціально-психологічні механізми впливу на особистість (переконання, навіювання, психічне зараження, наслідування) та їх урахування в профілактиці девіантної поведінки особистості. Пропаганда здорового способу життя, створення сприятливого соціально-психологічного клімату в мікросоціальному оточенні дитини, створення можливостей для самореалізації особистості як передумови попередження відхилень у поведінці. Психологічні умови

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16/14

самовиховання та їх урахування в попередженні девіантної поведінки. Прийоми самовиховання, самоусвідомлення, самозобов'язання та ін.

Тема 15. Корекція девіантної поведінки особистості.

Психологічні методи корекції девіантної поведінки. Методи корекції негативних рис характеру: метод «вибуху» і «метод реконструкції характеру» (за А. Макаренком). Методи розвитку мотиваційної сфери і самосвідомості особистості: групові дискусії, рольові ігри, соціально-психологічний тренінг тощо. Методи підкріплення та їх роль у корекції девіантної поведінки (Б. Скіннер).

Тема 16. Реабілітація особистості з девіантними проявами поведінки.

Соціально-психологічна реабілітація особистості з девіантною поведінкою. Особливості надання соціально-психологічної підтримки. Телефон довіри, анонімне консультування з корекції девіантної поведінки особистості. Сучасні прийоми і технології психологічного впливу.

Інформаційні джерела блоку

1. Кошова І. В., Кресан О. Д. Психологія девіантної поведінки: Навчально-методичний посібник. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 226 с.
2. Кузьменко В.В. Психологія девіантної поведінки: навч. посіб. / В. В. Кузьменко, О. В. Диса, І. О. Шинкаренко. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2019. – 68 с.
3. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. – Київ, 2018. – 208 с.
4. Практична психосоматика: діагностичні шкали. Навчальний посібник / За заг. ред. О.О. Чабана, О.О. Хаустової. – 2-ге видання, виправлене і доповнене. — К.: Видавничий дім Медкнига, 2019. – 112 с.
5. Психологія девіантної поведінки особистості : навч. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад.: О. Д. Сафін, С. П. Байда. Умань : Візаві, 2021. 202 с.

Програма підготовки блоку «Судова психологія»

Тема 1. Предмет, завдання та методи судової психології.

Предмет судової психології. Методи психології та можливості їх застосування у правозастосовній практиці. Співвідношення юридичної та судової психології. Функції судді у суспільстві. Психологічний фактор та правосуддя: практичні аспекти їх взаємодії.

Тема 2. Психологія особистості в судовій психології.

Поняття про особистість. Структура психіки особистості. Індивідуально-типологічні особливості особистості. Психограма слідчого. Психологічні типи слідчого.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16/ 15

Тема 3. Емоційно-вольові процеси і стани особистості . Психологічні стани у процесі вчинення злочину. Емоції та почуття: загальна характеристика. Вольові процеси особистості. Емоції і почуття в ситуації злочину.

Тема 4. Діяльнісний підхід до юридичної праці судді.

Поняття і структура діяльності. Види судової діяльності. Психологія судової діяльності.

Тема 5. Психологія судового процесу

Психологічні особливості судового процесу. Внутрішнє переконання як психологічний стрижень суб'єктів судового процесу. Психологія прийняття рішень судом.

Тема 6. Психологія судових дій

Психологічні основи судового допиту. Перехресний допит. Психологічні основи очної ставки. Психологічні основи судового огляду.

Тема 7. Судово-психологічна експертиза

Компетенція судово-психологічної експертизи. Методи судово-психологічної експертизи. Організація впровадження судово-психологічної експертизи.

Тема 8. Психологія учасників розслідування злочинів

Психологічні особливості особи слідчого. Психологія обвинуваченого. Психологія потерпілого і свідка. Провокуюча поведінка, види віктимності.

Тема 9. Психологія допиту

Поняття про допит та його функції. Психологія діагностики особи допитуваного. Психологічні прийоми під час допиту.

Тема 10. Психологічні аспекти формування показань

Стадія формування показань: сприйняття. Стадія формування показань: запам'ятовування. Стадія формування показань: відтворення. Психологічні особливості формування показань неповнолітніми.

Тема 11. Психологія відтворення обстановки та обставин події.

Психологічні основи слідчого експерименту. Структура слідчого експерименту. Психологічні основи перевірки показань на місці.

Тема 12. Поняття про обшук та його психологічні особливості. Дзеркальне мислення правопорушника та слідчого. Психологічні основи результативного обшуку.

Інформаційні джерела блоку

1. Бочелюк В. Й. Юридична психологія. – К. : ЦУЛ, 2020. – 336 с.
2. Магдисюк Л. І. Практикум психологічного консультування в юридичній сфері : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III–IV рівнів акредитації / Людмила Іванівна Магдисюк, Раїса Петрівна Федоренко. – Луцьк : Вежа-Друк, 2019. – 320 с.
3. Магдисюк Л. І. Судова психологія : методичні рекомендації до курсу «Судова психологія» : практичні та лабораторні заняття / Людмила Іванівна Магдисюк. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. – 23 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16/ 16

4. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. – Одеса : Екологія, 2019. – 456 с.

5. Пасько О.М. Структурні компоненти готовності слідчого до професійної діяльності // Юридична психологія : наук. журн. / Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. – №1(26). – С. 70–77.

6. Цільмак О.М. Загальнотеоретичні положення судової психології // Право і Безпека. – 2019. – № 1. – С. 117–122.

7. Юридична психологія : навчально-методичний посібник / Г. В. Мухіна ; за заг. ред. В. М. Бесчастного.– Київ: ВД «Дакор», 2019. – 236 с.

Критерії оцінювання знань

Критерії оцінювання – це система якостей, яка дозволяє реалізувати принцип єдності вимог до змісту і форми контролю рівня засвоєння знань і вмінь та їх об'єктивного оцінювання.

Шкала оцінювання

За шкалою	Атестаційний екзамен	Бали
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D		64-73
E	Задовільно	60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34